

Moj učenec je odšel. Ni ga več. Umrl je.

✍ Tanja Bečan

V času, ki sem ga do sedaj preživela v bolnišnični šoli, je žal umrlo kar nekaj učencev in učenk, ki sem jih poučevala.

Zagotovo preveč. To so zame pretresljivi trenutki in obdobja, polna žalosti, obupa, pa tudi jeze in besa, ker ne morem razumeti.

Ko so v tednu pred nekimi prvomajskimi počitnicami umrli kar trije, sem ostala brez tal pod nogami. Vem, da sem med tistimi počitnicami malo govorila, se veliko sprehajala ob morju in poslušala glasen rock.

Smrt vsakega našega učenca, vsakega otroka in mladostnika je zame neopisljivo žalostna, še vedno nedoumljiva in nesprejemljiva; prepričana sem namreč, da bi moral imeti vsak otrok možnost, da razpre svoja krila in poleti v prostranstvo življenja.

Zato verjetno tudi danes, po vseh teh desetletjih, še vedno težko rečem, da je naš učenec umrl. Izbiram med besednimi zvezami *odšel je, poslovil se je, izgubil je bitko z boleznijo, ni ga več*. Samo, da ne bi umrl.

Z leti bolečina ob izgubi ni prav nič manjša. Take bolečine se ne navadiš, kot morda kdo zmotno misli. Nikoli se je ne navadiš. Zagotovo pa se sčasoma priučiš uporabe oblik pomoči in zato se bolje spopadaš z bolečino.

A še vedno se zgodi, da izgubim tla pod nogami. In so obdobja, ko se morem zateči le v zelo glasen rock ter dolge, samotne sprehode ob morju.

Zapisi, ki sledijo, niso strokovne, ampak povsem osebne narave. Zapisi so tudi nekakšen odgovor na to, kar

mi mnogokdo mnogokdaj reče: "Tega jaz ne bi prenesel."

Tudi jaz sem mislila, da ne bom.

Imena otrok in mladostnikov so seveda spremenjena, a sami učenci in učenke so resnični. Resnični so tudi v tem trenutku, kljub temu da jih ni več med nami. Na poseben način ostajajo še vedno tu; niso pozabljeni.

Zato na svoj način živijo.

Maja

Majo sem kar nekaj mesecev poučevala na njenem domu. Njeno intenzivno zdravljenje je bilo zaključeno; bolezen je kljub vsem naporom medicine napredovala. Povedano mi je bilo, da se Majino življenje izteka.

Pouk na domu je bil namenjen temu, da Maja, pred boleznijo odgovorna in odlična učenka, 5. razred, ki ga je tedaj obiskovala, tudi uspešno zaključi. V svojo šolo se ni zmogla več vključiti, zato sem jo poučevala na njenem domu. Celoletno snov pri slovenščini sem 'precedila' tako, da naj bi Maja vendarle usvojila vse potrebno, da bi lahko nadaljevala s poukom v 6. razredu. To sem povedala tudi Maji: "Tvoje delo pri slovenščini se bo zagotovo razlikovalo od dela tvojih sošolcev in sošolk. Sedaj imaš manj moči kot ostali, od zdravljenja si utrujena, zato ne more biti drugače. A bodi brez skrbi, kljub takemu, drugačnemu načinu dela se boš naučila vse tisto, da boš lahko nadaljevala v 6. razredu."

Foto: Marko Hrovat

Kljub dejstvom o napredujoči bolezn sem sama še vedno upala na čudež – nekako sem vseeno verjela, da bo tudi Maja učenka 6. razreda.

Vedela sem, da se bo najino šolsko leto končalo prej kot običajno, kajti starši so z Majo želeli v začetku junija oditi na počitnice. Vedeli so, da bodo to Majine zadnje. Te počitnice so postale svetilnik in usmerjevalec najinega učnega dela. To je bil realen, dosegljiv in svetel cilj. Na te počitnice, ki se jih je Maja zelo veselila, sva tako navezovali besedila in vso potrebno učenost slovenščine za 5. razred. Po vsaki uri je Maja dobila malček domače naloge, zavestno take, da je morala vedno nekaj napisati, nekaj pa je naredila skupaj s starši. Tako smo se dogovorili s starši; njihovi skupni trenutki so tako postali tudi malo raziskovalno, učno obarvani. Vsem v veselje. Niso bili več prežeti le z boleznijo in zdravljenjem.

Pri učnih urah je bila Maja včasih zvedava raziskovalka, drugič pa je bilo zaznati dekličina mrakobna občutja, ki so jo hromila in vlekla daleč stran od zvezkov in knjig. Želela sem preseči, obiti ta mrakobna stanja, Majo vrniti v ta trenutek in k najinemu svetilniku. Bolj ali manj uspešno. Pa tudi popolnoma neuspešno.

“Take bolečine se ne navadiš, kot morda kdo zmotno misli. Nikoli se je ne navadiš. Zagotovo pa se sčasoma priučiš uporabi oblik pomoči in zato se bolje spopadaš z bolečino.”

Denimo pred božično-novoletnimi prazniki. Maja želja za prihajajoče leto v voščilnicah, ki jih je sicer izdelala sama, ni želela napisati. Ko sem jo skušala spodbuditi, češ, kako bodo veseli vsi, ki bodo prejeli njeno voščilnico z njenimi besedami, je samo zavrtala vame s posebnim, strašnim pogledom. Bil je oster, nepopustljiv, zgovoren pogled. Tako močan, da sem pri priči odnehala s tistimi trapastimi željami. Raje sva se posvetili opisu ogromne božične jelke v domači dnevni sobi.

Maja je 5. razred uspešno zaključila. Bila je vesela in s starši resnično uživala tudi na svojih težko pričakovanih

Foto: Bor Kiszwarday

predčasnih počitnicah. Običajnih pa ni dočakala. Tudi 6. razreda ne.

Starši so me poklicali uro zatem, ko se je Maja dokončno poslovila. Želeli so, da jo vidim še zadnjič, doma, v njeni sobi, ko se je zdelo, kot da le spi.

Bila sem počaščena, da sem bila lahko z Majo tudi takrat.

Ko obiščem naš družinski grob, prižgem svečo tudi na Majinem grobu. Takrat pomislim, kje bi bila sedaj ta gospodična. Kaj bi študirala, kaj vse počela? Bi še imela rada ples? Bi postala upornica? Zagovornica pravic živali? Aktivna državljanka? Morda že noro zaljubljena? Poročena? Ko se zgubljam v teh svojih z domišljijo pretkanih razmišljanjih, pa me od časa do časa, ko strmim v njen grob, še vedno prebode tisti Majin odločen, zgovoren, neizprosni in nepopustljiv pogled ob vseh nenapisanih božično-novoletnih voščilnicah.

Takrat se malce potolažim s tem, da bi bila Maja zagotovo, če bolezen

ne bi bila močnejša, uspešna tudi v 6. razredu. Tolažim pa se tudi z mislijo, da je med najinimi urami slovenščine nastal tisti zvezek opisov, spisov, stavkov, pesmi, razmišljanj.

Jernej

Ure slovenščine, ki naj bi jih imela z Jernejem, naj bi bile namenjene utrjevanju znanja, da bi lahko osmošolec dobro odpisal takrat pomembno eksterno, zunanje preverjanje znanja. Težava, ne težava, ampak groza pa je bila, da mi je bilo ob tem povedano tudi, da Jernej teh ekstercev verjetno ne bo dočakal. Bolezen je napredovala hitro in ni je bilo moč ustaviti.

“Ne bom zmogla, ne, tega ne bom zmogla,” sem skušala razložiti kolegici.

“Boš,” mi je rekla, “ker veš, da to moraš storiti, in ker je v tem trenutku to za Jerneja pomembno.”

Pripravila sem si torej kopico vaj za strnjeno, pregledno utrjevanje potrebnih snovi pri slovenščini.

In sva začela. Skušala sva se učiti.

A to je bilo grozovito strašno učenje. Nikamor ni šlo. Jerneja nisem in nisem mogla prav pridobiti za učno delo; zdelo se mi je, da je slutil, da mu je bilo jasno, kakor koli že, da teh ekstercev ne bo dočakal. Zdelo se mi je, da me njegove oči vsakič sprašujejo: "Pa kaj se greš, učiteljica? Ne veš, da me za eksterce ne bo več med živimi? Kaj se greš?"

Naj sem se še tako trudila, to najino učenje res ni steklo nikamor. Priredja, podredja, stavčni členi, rime, metafore, osebni zaimki, velika začetnica – vse to je bilo v tistem trenutku zares popolnoma nepomembno.

Jerneja sem poučevala dva ali tri tedne, vsega skupaj nekaj ur, potem pa učnega dela ni več zmožel. In tako, kot je bilo napovedano, se je zgodilo: Jernej ekstercev ni dočakal.

Z oddelčno psihologinjo sem se potem še velikokrat pogovarjala o tem, kot se mi je zdelo, ponesrečenem pokuku. Menila je, da je bilo za Jerneja to učenje nadvse in zares pomembno. Sama o tem nisem bila in tudi danes nisem povsem prepričana, kajti to, kar so mi govorile Jernejeve oči, sem razumela drugače. Tega njegovega pogleda ne morem pozabiti.

Ko se sedaj v bolnišnični šoli pripravljamo na nacionalno preverjanje znanja, se še vedno spomnim na ta Jernejev pogled in se sprašujem: Morda pa je bilo vseeno pomembno, da sem takrat vztrajala s tistim učenjem?

Morda. Upam.

Jure

Jure je bil najstnik, a obiskoval je še osnovno šolo. V bolnišnici je pristal zaradi nenavadnih in nenadnih težav in zdravnica je želela, da ga takoj vključimo v pouk. Še istega dne. Da bi se stvari zanj odvijale čim bolj normalno. Začel naj bi torej s šolo, tudi s poukom slovenščine.

In tako sva se srečala. V tistem obdobju je bil na programu Prešeren, z njim se je Jure ubadal tudi v svoji šoli. A ni se mi zdelo ravno najbolj primer-

no, da bi kar takoj prvi dan planila nad Jureta z velikim poetom. Želela sem, da je najina prva ura malo drugačna, da bo Juretu v vrtincu vsega burnega dogajanja morda lažje sprejeti tudi bolnišnično šolo. Zato sem namesto s Prešernovo poezijo v njegovo sobo odšla z besedilom pesmi November Rain, v tistem času zelo priljubljene pesmi še bolj priljubljene skupine Guns N' Roses.

Jure je pouk pričakoval, saj mu ga je napovedala že zdravnica. Ni pa pri uri slovenščine pričakoval ravno Guns-ov. Najprej malo presenečen, nato pa z veseljem in vneto je sodeloval, ko sva skušala izluščiti sporočilo pesmi, ko sva v njej iskala posamezna pesniška sredstva, ko sva razmišljala o tem, ali bi Prešeren to znal povedati kako drugače. Jure je bil iskrič, navihan, vedoželjen fant z ogromno znanja, tudi humorja in hudomušnosti, zato je bila ura z njim izjemna. Prav veselila sem se bodočega dela z njim, saj je bilo očitno, da bo z njim spoznavati in raziskovati Prešerna prava vzgojno-izobraževalna pustolovščina.

"No, jutri se zopet vidiva, Jure. Kot imaš zapisano na urniku, ob 12.30. In jutri se, kot tvoji sošolci, zares lotiva Prešerna."

Tako sva se po koncu skoraj dveh ur slovenščine poslovila. Za vedno.

Kajti za Jureta jutri ni prišel. Ponoči je nenadno umrl. Zdravnica mi je skušala razložiti, kako, zakaj. Pravzaprav takrat nisem zmožla razumeti ničesar. Bila sem preprosto v krču groze in žalosti. Jureta ni bilo več. Bolščala sem v njegovo vpijoče prazno posteljo in se dobesečno, da se ne bi zrušila, oklepala svojih Poezij in za Jureta pripravljenih posebnih učnih izzivov.

Čez čas mi je zdravnica vse še enkrat podrobno razložila, kako in zakaj. V naslednjih tednih sem skušala in skušala razumeti, kako in kaj.

November Rain pa je zame Juretova pesem, pesem, v kateri sva iskala metafore in skrite pomene. Še danes se živo spominjam njegovega iskričevega, zavzetega, navdihujočega raziskovanja. In vesela sem, da mi je bilo dano v tem fantu v zadnjih urah njegovega življenja oživiti tako veliko radostnega razpoloženja.

Ta občutek me navdaja z neverjetno mirnostjo in močjo obenem.

Petra

S Petro sva preživeli skoraj celo šolsko leto. Imela je redko in hudo napredujočo bolezen; možnosti ozdravitve ni bilo. Takrat medicina tega še ni zmožla.

Petra je bila zaljubljena v šolo, v knjige, v znanje, bila je radovedna in odgovorna učenka z veliko vsakovrstnega znanja. Učno delo z njo je bilo polno izzivov, dosti širše od predpisane programa, čeprav ne po obsegu. V tej radosti poučevanja sem pozabljala na zloveščo napoved. Od časa do časa me je na to spomnil kakšen dan, ko je Petra zmožla le spati in počivati. A temu je sledil spet dan, ko je Petra želela vedeti še to in to in to in to. In ponovno smo bolezen potisnili daleč stran.

Petra je razred zaključila s samimi odličnimi ocenami. Počitnice pa – med počitnicami se je Petra poslovila. Umrla je.

Starši so mi poslali ganljivo zahvalno pismo in iz papirja izdelane kužke, ki jih je Petra tako rada ustvarjala. Veliko lepega so napisali v tistem pismu: da je bilo za Petro in tudi za njih to šolsko leto na poseben način dragoceno.

Čeprav mi je bilo svetovano, da bi bilo bolje, da tega pisma ne shranim, pa tudi papirnatih kužkov ne, nisem zmožla slediti nasvetu. Preveč sem se navezala na Petro, preveč ur sva preživeli skupaj ob učenju, prevečkrat so se najine misli prepletle, preveč me je Petra naučila tisto leto. Preveč smo se povezali tudi s Petrinimi starši.

Petra je bila tukaj, v tistem pismu in v tistih posebnih kužkih.

Čez dobro leto sem bila na počitniškem potepanju v Petrinem mestu in po naključju sem srečala njene starše. Zelo sem si zaželela pogovora z njimi, hotela sem jih pozdraviti, morda sem si želela, da bi obudili kakšen skupni spomin.

A Petrini starši tega niso želeli; preprosto me niso zmožli niti pozdraviti.

Zakaj, sem razumela šele čez leta.

Petrini kužki pa so še vedno nekje na dnu enega izmed mojih predalov. ■